

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

31.1.2021

www.virho.fi

facebook.com/Virho

twitter.com/Virhory

instagram.com/virho_ry

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Opastinsilta 12 B, 5. krs, Itä-Pasila, Helsinki
PL 36, 00521 Helsinki

Asia:

UUDELY/4370/2019

Louhintahiekka Oy:n Nukarin kiviainesalue, Nurmijärvi.

1. Mielipiteen antaja on Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry (Virho) suojelee ja kunnostaa lohikalojen poikastuotanto- ja elinalueina toimivia virta- ja muita vesiä. Perustamisesta, vuodesta 1990 lähtien yhdistyksen tavoitteena on ollut, että vesistöjen käytössä turvataan koko vesiekosysteemin elinehdot niin laajasti kuin mahdollista. Toiminnan keskeiset alueet ovat:

- Virtavesien kunnostaminen mahdollisimman lähelle alkuperäistä luonnontilaa
- Tiedotus, neuvonta, kannanotot ja vaikuttaminen virtavesiä koskeviin päätöksiin
- Taimen- ja lohikantojen palauttaminen vesistöihin, joista ne ovat kadonneet
- Kestävien kalavedenhoito- ja kalastustapojen edistäminen

Virho toteuttaa työtään pääosin EU Leader-rahoituksella ja Suomen valtion kalatalous- ja työllisyysviranomaisilta saadulla rahoituksella. Virho saa rahoitusta myös mm. osakaskunnilta ja vesien tilasta huolestuneilta kansalaisilta, sekä yrityksiltä. Virho saa myös rahapalkintoja luonnon hyväksi tehdystä työstä.

2. Louhintahiekka Oy:n luontoselvitys on puutteellinen

Lupahakemuksen liitteenä olevassa luontoselvityksessä ei ole kunnolla selvitetty toiminnan vaikutusta Vantaanjoen vesistöön, jonka valuma-alueelle maa-ainesten ottamista, louhintaa ja kiviaineksen murskausta ja maan läjitystä suunnitellaan. Vantaanjoen vesistö on miljoonan suomalaisen tärkeä lähivirkistysalue ja Suomenlahden merkittävin taimenvesistö. Vesistöselvityksen puutteellisuus on aivan oleellinen puute tehdyssä luontoselvityksessä.

Lupahakemuksen liitteenä olevassa luontoselvityksessä ei ole ollenkaan selvitetty toiminnan vaikutusta alueella elävään erittäin uhanalaiseen eläinlajiin, taimenen (Salmo trutta) mereen

vaeltavaan muotoon, meritaimeneen. Vantaanjoella elää ja lisääntyy näitä villejä erittäin uhanalaisia meritaimenia. Meritaimen määriteltiin **erittäin uhanalaiseksi** lajiksi Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa vuonna 2019.

Luontoselvityksen puutteita taimenen ja sen elinalueen osalta on kuitenkin täydennetty sähkökoekalastuksilla, sähkökoekalastusraportilla ja Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa olevalla taimenia ja niiden elinalueita käsittelevällä osuudella.

3. Vantaanjoen vesistö

Vantaanjoen vesistö on vanha meritaimenvesistö ja sitä on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana kunnostettu miljoonilla euroilla joen ekologisen tilan parantamiseksi. Vesistössä on tehty runsaasti kalataloudellisia kunnostuksia. Patoja on purettu ja ohitettu erilaisilla kalatiejärjestelyillä ja laskeutusaltaita rakennettu. Koskia on ennallistettu ja lohikalojen kutusoraikkoja rakennettu. Kunnostuksia on tehty viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen, erityisesti Virhon toimesta.

Vantaanjoelle on perustettu vuollejokisimpukan ja saukon elinalueen suojelemiseksi Natura-alue, joka ulottuu Nurmijärven Nukarinkoskelta Helsingin Vanhankaupunginkoskelle.

Vantaanjoen vesistö on yli miljoonan suomalaisen tärkeä lähivirkistysalue ja mm. yksi Suomen tärkeimmistä kalastusvesistöistä.

Virho on arvioinut Vantaanjoen vesistön Suomenlahden potentiaalisimmaksi meritaimenvesistöksi, jossa tehtävällä meritaimenten auttamistyöllä nopeimmin ja tehokkaimmin voidaan auttaa Suomenlahden uhanalaisia meritaimenia. Arvionsa perusteella Virho on valinnut Vantaanjoen vesistön Suomenlahden meritaimenkantojen ensisijaiseksi auttamiskohteeksi. Vantaanjoen vesistön yleiskuvaus ja tietoa Virhon toiminnasta siellä löytyy linkistä:

<https://virho.fi/vantaanjoen-vesisto/>

Virho on yli 20 vuoden aikana kunnostanut Vantaanjoen vesistössä kymmeniä kilometrejä pääuoman koskia, sivujokia ja -puroja, sekä tukenut kunnostuksia laajalla suojele-, tiedotus- ja valistustyöllä. Vantaanjoen vesistön kunnostuksista löytyy tietoa mm. tästä linkistä:

<https://virho.fi/virho-aloitti-vuoden-2020-vantaanjoen-kunnostukset/>

Virhon Vantaanjoen vesistössä tekemän kunnostus- ja suojelelutyön aikana on Suomenlahden meritaimenten luonnonlisääntymisen alue laajentunut n. 20 vuodessa Vantaankoskelta Vantaalta, 17 km päässä merestä Vantaanjoen latvoille Riihimäelle saakka. Vantaanjoen tämän hetkisestä tilasta löytyy tietoa mm. tästä vuoden 2019 taimenen kutua esittelevästä jutusta, jossa kerrotaan myös Vantaanjoen yleinen tilanne:

<https://virho.fi/taimenen-kutu-vantaanjoen-vesistossa-vuonna-2019/>

4. Erittäin uhanalainen meritaimen ja sen suojeletoimet

Merivaelluksen tekevä taimen, eli ns. meritaimen määriteltiin **erittäin uhanalaiseksi** lajiksi Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa vuonna 2019.

Erittäin uhanalainen meritaimen on ympäri vuoden kokonaan rauhoitettu kala.

Tästä linkistä löytyy videoita erittäin uhanalaisten meritaimenten kudusta Vantaanjoen yläjuoksulla Virhon tekemillä soraikoilla:

<https://vimeo.com/user3920531>

Kaikki maamme meritaimenkannat ovat erittäin uhanalaisia ja Itämeren alueella niiden tila on surkein juuri Suomessa.

5. Meritaimenen elvyttämiseksi ja suojelemiseksi tehdyt toimet suunnitellun louhoshankkeen hulevesien laskualueella.

Virho on kunnostanut Vantaanjoen pääuomassa suunnitellun louhosalueen hulevesien laskualueen yläpuolella olevan Nukarinkosken Vantaanjoen vesistön parhaaksi villien meritaimenten lisääntymisalueeksi ja louhoshankkeen hulevesien johtaminen juuri tämän alueen alapuolelle vaarantaa meritaimenten nousun Vantaanjoen vesistön tärkeimmälle lisääntymisalueelle. Myös Nukarinkosken yläpuolella on erittäin paljon Virhon kunnostamia alueita 40 km matkalla, jossa villit meritaimenet lisääntyvät Riihimäellä saakka ja paikalliset taimenet siitä vielä ylävirtaan aivan Vantaanjoen latvoilla saakka Hausjärvellä. Louhosalueen hulevesien johtaminen voi tuhota kokonaan 40 km matkalla olevien kalataloudellisten kunnostusten vaikutuksen estämällä emokalojen nousun alueelle. Louhosalueen hulevesien johtaminen voi tuhota meritaimenen lisääntymisalueet pitkälle myös alavirtaan, mm. lähellä sijaitsevalla Myllykoskella, mikä myös on tärkeä meritaimenten lisääntymiskoskialue.

Virho on tehnyt kalataloudellisia kunnostuksia yli 10 vuotta erittäin paljon myös Palojoella, johon on saatu kotiutettua luontaisesti lisääntyvä taimenkanta, jonka villit erittäin uhanalaiset meritaimenet nousevat nykyään kutemaan ainakin Rannikonmäenkoskelle ja Jäniksenlinnaan saakka ja paikalliset taimenet lisääntyvät Hyvinkään keskustaan saakka. Myös Palojoen meritaimenten kutualueet voivat tuhoutua louhosalueen hulevesipäästöjen takia, varsinkin Rannikonmäenkoskella, jonka yläpuolelle louhinta-alueen erittäin haitalliset hulevedet aiotaan johtaa..

Louhinta-alueelta Vantaanjoen pääuomaan johtavassa Linnaojassa lisääntyy luontaisesti taimenia. Louhinta-alueen erittäin haitalliset hulevedet aiotaan johtaa juuri tätä uomaa pitkin, mikä tuhoaisi sen luontaisesti lisääntyvän taimenkannan.

Louhinta-alueelta Palojokeen johtavassa Männistönojassa lisääntyy luontaisesti taimenia. Louhinta-alueen erittäin haitalliset hulevedet aiotaan johtaa juuri tätä uomaa pitkin, mikä tuhoaisi sen luontaisesti lisääntyvän taimenkannan.

6. Louhintahiekka Oy:lle ei pidä antaa lupaa maa-ainesten ottamiseen, louhintaan ja kiviaineksen murskaukseen ja maanläjitykseen

Lupaa ei pidä antaa, koska:

Louhos- ja maanläjitysalueen hulevedet pilaavat kalataloudellisten kunnostusten tuloksia ja villien erittäin uhanalaisen meritaimenen elinalueita.

Louhosalueen hienoa kiviainesta ja nitraattiyhdistelmiä sisältävät hulevedet aiotaan laskea luontaisesti lisääntyvien taimenten lisääntymispurojen Linnaojan ja Männistönojan kautta kalataloudellisesti hyvin kunnostettuihin Vantaanjoen pääuomaan ja Palojokeen, joissa elää

erittäin uhanalaisia meritaimenia. Huleveden mukana tuleva hienojakoinen kiviaines tukkii kutusoraikot, jolloin kutusoraikoilla olevan mädin hapensaanti vaikeutuu, tai loppuu kokonaan ja mäti kuolee. Kiintoaines myös kovettaa kutusoraikot niin, että kalat eivät voi siihen enää kutea. Hulevesien sisältämät räjähdysaineista peräisin olevat nitraattiyhdistelmät myös tappavat mädin ja poikaset, sekä rehevöittävät vesistöä.

Hulevedet saattavat sisältää myös voitelu- ja polttonesteitä, koska niitä varastoitaisiin louhosalueelle runsaasti ja koska työkoneissa tapahtuu vuotoja. Voitelu- ja polttonesteet ovat erittäin vahingollisia taimenille ja koko ekosysteemille. Louhosalueella mahdollisesti olevat rikkipitoiset kiviainekset aiheuttavat erittäin happamia hulevesiä, joiden happamuus voi tappaa taimenten mädin, poikaset ja emokalatkin, sillä taimen on erittäin herkkä veden happamuudelle.

Louhosalueelta tulevat hienojakoista kiviainesta, nitraattiyhdistelmiä ja mahdollisesti myös voitelu- ja polttonesteitä sisältävät, sekä mahdollisesti erittäin happamat hulevedet aiheuttavat todennäköisesti myös sen, että meritaimenet eivät enää ollenkaan nouse hulevesien laskupaikan ohi, tai edes lähelle sitä, jolloin yli 20 vuoden aikana tehdyillä kalliilla kalataloudellisilla kunnostuksilla aikaan saatu villien meritaimenten lisääntyminen loppuu kokonaan hulevesien laskupaikan yläpuolella Vantaanjoen pääuomassa ja Palojoella sekä myös pitkälle alavirtaan. Juuri näitä vesistön latvoille nousevia meritaimenia pidetään kaikkein arvokkaimpina taimenpopulaation yksilöinä.

Vantaanjoen ja sen erittäin uhanalaisten meritaimenten suojeleminen, sekä Natura-alueen huomioon ottaminen edellyttää nyt lupaa haettavalta toiminnalta hulevesien hyvää suodatusta, useita laskeutusaltaita ja laajoja kosteikkoja, jotta kaikki vesiluonnolle ja meritaimenille, sekä vuollejokisimpukoille haitalliset aineet voidaan poistaa hulevesistä ennen niiden päästämistä vesistöön. Tällaisessa paikassa hulevesien käsittely edellyttää myös hulevesien jatkuvatoimista mittausta ja seurantaa, jotta hulevesien puhtaus ennen niiden vesistöön laskemista voidaan luotettavasti todeta koko ajan.

Hyvinkäällä 31.1.2021

Kari Stenholm
Vantaanjoki-vastaava
Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry